

V. SPRAWOZDANIA I INFORMACJE

Sprawozdanie z Międzynarodowej Konferencji Naukowej „100 lat Policji – historia, tradycja i terażniejszość”, Iwonicz, 13–14 czerwca 2019 r.

W dniach 13–14 czerwca 2019 r. w Międzynarodowym Centrum Edukacji Ekologicznej Zespół Pałacowo-Parkowy Uniwersytetu Rzeszowskiego w Iwoniczu odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa „100 lat Policji – historia, tradycja i terażniejszość” zorganizowana przez Katedrę Prawa Publicznego i Katedrę Prawa Policyjnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego¹, przy współpracy z Katedrą Prawa i Administracji Wydziału Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej, Stowarzyszeniem Ius Publicum, Komendą Wojewódzką Policji w Rzeszowie oraz Zarządem Wojewódzkim Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Policjantów w Rzeszowie. Udział w niej wzięli wybitni przedstawiciele nauki z ośrodków naukowych w Polsce, a także goście ze Słowacji i Ukrainy oraz liczni przedstawiciele Policji (komendanci miejscy i powiatowi z województwa podkarpackiego) i związków zawodowych. Obecni na Konferencji byli też studenci Wydziału Prawa i Administracji UR, którzy w dalszej części Konferencji obradowali wraz z przedstawicielami nauki i praktyki w odrębnym panelu dyskusyjnym.

Uroczystego otwarcia konferencji i przywitania przybyłych gości dokonali prof. zw. dr hab. Elżbieta Ura – kierownik Katedry Prawa Publicznego oraz prof. zw. dr hab. Stanisław Pieprzny – kierownik Katedry Prawa Policyjnego. W powitaniu wskazano, że przedmiotowe wydarzenie stało się okazją do włączenia się w cykl jubileuszowych przedsięwzięć podejmowanych z okazji 100-lecia odzyskania niepodległości przez Polskę i 100-lecia Policji. Wskazano, że celem konferencji jest retrospektywne spojrzenie na działalność Policji z uwzględnieniem aktualnych realiów społeczno-politycznych. W tej części głos zabrali też dr hab. Marta Pomykała, prof. PRz, nadinsp. Henryk Moskwa – Komendant Wojewódzki Policji, i asp. szt. Józef Bąk – Przewodniczący Zarządu Wojewódzkiego NZZZP w Rzeszowie. Część inauguracyjną zakończyła swoim wystąpieniem Dziekan Wydziału Prawa i Administracji UR prof. dr hab. Elżbieta Feret, która podkreśliła, jak ważną rolę w rozwoju polskiej nauki odgrywa współpraca pomiędzy poszczególnymi ośrodkami akademickimi i praktykami. Zwróciła również uwagę na to, że temat konferencji jest niezwykle aktualny, zwłaszcza w roku jubileuszowym.

¹ Od 1 X 2019 r. w wyniku reformy nastąpiło przekształcenie Katedry Prawa Publicznego w Zakład Prawa i Postępowania Administracyjnego, a Katedry Prawa Policyjnego w Zakład Prawa Policyjnego. W miejsce Wydziału utworzono Instytut Nauk Prawnych.

Konferencja składała się z trzech sesji. Sesję pierwszą prowadził prof. zw. dr hab. Bronisław Sitek. Pierwszy z referatów dotyczył ewolucji pojęcia „formacja” w polskim prawie policyjnym. Temat został przedstawiony przez dra hab. Jarosława Dobkowskiego, prof. UWM w Olsztynie. Referent stwierdził, że użycie przez ustawodawcę pojęcia „formacja” na określenie istoty pewnego podmiotu administracyjnego oznacza paramilitarny sposób jego organizacji wewnętrznej. Podkreślił także, że zakres tego pojęcia nie obejmuje jednak cech często towarzyszących, jak określony sposób wykonywania czynności zewnętrznych, np. przez funkcjonariuszy, a także umundurowanie i uzbrojenie.

Kolejny referat „Modele administracji policyjnej w zmieniających się uwarunkowaniach istnienia Polski” został wygłoszony przez dra hab. Piotra Dobosza, prof. UJ. W wystąpieniu referent prowadził rozważania koncentrujące się na problematyce policyjnej okresu od odzyskania niepodległości przez Polskę w 1918 r. aż do dnia dzisiejszego.

W dalszej części głos zabrał dr hab. Marek Mączyński, prof. UJ, który wygłosił referat „Samorząd terytorialny a policja w II RP”. Przedstawił w ujęciu historycznym zagadnienia związane z organizowaniem i uruchomieniem po odzyskaniu niepodległości własnego aparatu bezpieczeństwa publicznego i tworzeniem podstaw prawnych jego funkcjonowania.

Kolejny referat, również w kontekście historycznym, „Powstanie Policji Państwowej w powiecie rzeszowskim (1919–1920)” wygłosił m. insp. dr Mariusz Skiba z KWP w Rzeszowie. Zwrócił m.in. uwagę, że proces organizowania struktur Policji Państwowej w powiecie rzeszowskim przebiegał w specyficznych warunkach wynikających z wypracowanego w pierwszym roku niepodległości systemu zapewnienia bezpieczeństwa, opierającego się na funkcjonowaniu w powiecie i współpracy trzech formacji: żandarmerii, policji wojskowej i policji miejskiej.

Dr Andrzej Pakuła z Uniwersytetu Wrocławskiego przedstawił problematykę związaną z pozycją prawną Komendanta Głównego Policji w ustroju administracji rządowej III RP. W tej części obrad referat „Władztwo organów Policji w multicytrycznym systemie źródeł prawa” wygłosiła prof. dr hab. Iwona Niżnik-Dobosz (UJ). Zwróciła uwagę na to, że członkostwo Polski w Unii Europejskiej stawia nowe wyzwania w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie państwa członkowskiego UE, w tym jako elementu wspólnej przestrzeni europejskiej. Istotnego znaczenia nabiera tu Ustawa z dnia 7 lutego 2014 r. o udziale zagranicznych funkcjonariuszy lub pracowników we wspólnych operacjach lub wspólnych działaniach ratowniczych na terytorium RP.

Ostatni referat w pierwszej sesji został wygłoszony przez dra hab. Jerzego Korczaka, prof. UW. W swoim wystąpieniu zwrócił on uwagę, że Policja wykonuje zadania nie tylko przy użyciu władczych form działania, ale również, o czym często się zapomina, w formach niewładczych. Są to działania, które nie opierają się na przymusie, a skutecznie oddziałują na społeczeństwo w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Sesję drugą prowadził prof. zw. dr hab. Jerzy Stelmasiak. Pierwszy referat „Odpowiedzialność Skarbu Państwa za działalność Policji” wygłosił prof. zw. dr hab. Bronisław Sitek, zwracając uwagę, że w trakcie wykonywania powierzonych Policji zadań może dochodzić i dochodzi do powstania szkody lub krzywdy, co stanowi

podstawę do dochodzenia przez poszkodowanych odszkodowania lub zadośćuczynienia. Policja korzysta z zastępstwa procesowego, jakie daje Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej. Analiza danych statystycznych pozwala stwierdzić, że procesów, w których Prokuratoria zastępuje Policję, tak naprawdę nie jest wiele i liczba ta od lat kształtuje się w granicach 110 spraw rocznie. Referent wskazał, iż wnioskiem finalnym jego wystąpienia jest stwierdzenie, że istnieje potrzeba znowelizowania ustawy o Policji i wprowadzenia do niej wyraźnego przepisu, z którego wynikałaby odpowiedzialność Skarbu Państwa za działania Policji, oraz nakazania obowiązkowego udziału radców Prokuraturii w tych sprawach.

Kolejna prelegentka, dr hab. Barbara Jaworska-Dębska, prof. UŁ, poruszyła temat „Policja a nietrzeźwość publiczna”. Autorka ukazała zmieniające się na przestrzeni prawie stu lat sposoby ujmowania zjawiska nietrzeźwości na gruncie normatywnym oraz przeobrażającej się w tym czasie roli Policji w tym zakresie.

Referat „Rola Policji w zwalczaniu przestępczości gospodarczej” wygłosił mł. insp. dr Bartłomiej Kowalski z KWP w Rzeszowie. W swoim wystąpieniu wskazał, że ze względu na to, iż przestępczość gospodarcza jest zjawiskiem, które godzi zarówno w bezpieczeństwo podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, jak i w każdego obywatela, poszczególne obszary związane z tego rodzaju przestępczością winny być w stałym zainteresowaniu organów Policji. Ewolucja charakteru i rodzaju przestępstw zaliczanych do przestępstw gospodarczych oraz ich coroczny wzrost w porównaniu ze spadkiem liczby przestępstw pospolitych powinny być podstawą do dokonania zmian kadrowych i organizacyjnych w ramach Policji. Utrzymujący się od kilkunastu lat proces zmniejszania się liczby przestępstw *stricte* kryminalnych oraz rozwój poszczególnych obszarów przestępczości gospodarczej, w tym zorganizowanej przestępczości ekonomicznej, wskazuje na konieczność doetatowania pionu odpowiedzialnego za walkę z przestępczością gospodarczą.

Dr hab. Magdalena Sitek, prof. WSGE, przedstawiła natomiast interesujące rozważania na temat „Prawa człowieka w działalności Policji”, wskazując, że konieczne jest budowanie świadomości u policjantów znaczenia praw człowieka w toku ich służby i kształtowania zdolności podejmowania trafnych decyzji, niekiedy w bardzo trudnych sytuacjach. Ich działania są oceniane przez społeczeństwo, polityków, ale ostatecznie przez sądy.

Kolejny referat został wygłoszony przez prof. zw. dra hab. Stanisława Pieprznego, który przedstawił relatywizm wartości etyczno-moralnych funkcjonariuszy służb policyjnych. Prelegent podkreślił, że jubileuszowy rok jest okazją do refleksji, iż funkcjonariusze służb policyjnych w całym stuleciu ponosili liczne ofiary związane z codzienną walką z przestępczością oraz utrzymaniem bezpieczeństwa i porządku publicznego. Ofiarność ta w kalkulowana jest w ryzyko policyjnej służby i stanowi najwyższy akt poświęcenia dla społeczeństwa i państwa. Oprócz tej szlachetnej ofiarności funkcjonariusze formacji policyjnych ponosili też ofiary związane z wojną, zmianami ustrojowymi i historycznymi zakrętami. Funkcjonariusze tych służb doznawali i doznają też często wykluczenia i skazywani są na społeczną banicję nie za własne czyny, ale za niemoralność ówczesnej władzy politycznej, której przedstawiciele zazwyczaj nie ponoszą odpowiedzialności.

Przedostatni referat w tej sesji „O potrzebie zmian regulacji odpowiedzialności dyscyplinarnej funkcjonariuszy Policji” wygłosiła dr Monika Kapusta (UŁ),

podkreślając, że zaufanie do osób pełniących służbę w Policji powinno być priorytetem dla organów państwa. Z tego względu sposób prowadzenia postępowań dyscyplinarnych wymaga przemyślenia. W pierwszej kolejności należałoby zwerfikować, czy bardziej restrykcyjne traktowanie obwinionych nie doprowadziłoby do zmniejszenia liczby przewinień dyscyplinarnych. Nie jest bowiem dopuszczalne, by osoby, które winny stać na straży prawa, swymi działaniami prowadziły do niweczenia jego wartości. W państwie prawnym siła i prestiż Policji muszą być oparte na fundamentach prawa stanowionego i stosowanego dla dobra wspólnego i wszystkich tych, którzy je tworzą.

Na zakończenie panelu drugiego wystąpiła kom. dr Bogusława Sebastianka z KWP w Rzeszowie, przedstawiając „Funkcjonowanie Funduszu Wsparcia Policji w Komendzie Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie”. Prelegentka podkreśliła, że obecnie faktem niepodważalnym jest to, iż Fundusz Wsparcia Policji odgrywa niebagatelną rolę w kreowaniu polityki finansowej wielu jednostek Policji, która bezsprzecznie przekłada się na jakość realizacji ustawowych zadań formacji w zakresie troski o bezpieczeństwo obywateli.

Trzeciej sesji w panelu studenckim przewodniczył dr hab. Piotr Szreniawski. Pierwszy referat „Kompania 10 („J”) Rezerwy policyjnej w Jarosławiu (1938–1939)” został wygłoszony przez podkom. dra Marcina Dziubaka z KWP w Rzeszowie. Zwrócona została uwaga, że Kompania ta istniała zaledwie przez szesnaście miesięcy, od maja 1938 do pierwszych dni września 1939 r., lecz realizując stawiane jej zadania, w istotny sposób wpływała na stan bezpieczeństwa i porządku publicznego zarówno na terenie ówczesnego województwa lwowskiego, jak i innych obszarów, na które była delegowana. Pełniący służbę w jej szeregach funkcjonariusze niejednokrotnie narażali swoje zdrowie i życie, służąc i pomagając mieszkańcom II Rzeczypospolitej.

W dalszej kolejności występowali: dr Bogdan Jaworski (UR) z referatem na temat kształtowania stosunków w Policji poprzez akty prawa administracyjnego; dr hab. Marian Liwo, prof. WSH w Sosnowcu, prezentując referat „Bezpieczeństwo i higiena służby w Policji jako jednej ze służb mundurowych”, dr Adam Pietrzkie-wicz z Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi z referatem na temat roli i miejsca Policji Państwowej w zapobieganiu i ściganiu przestępstw i wykroczeń.

Interesujące referaty przygotowali studenci Wydziału Prawa i Administracji UR, co świadczy o ich zainteresowaniu problematyką policyjną oraz bezpieczeństwa i porządku publicznego: Katarzyna Kloc i Patrycja Bosowska przedstawiły „Rys historyczny policji państwowej oraz komparatystyczne ujęcie zadań policji na przestrzeni lat w Polsce”, Andżelika Pokrywka wygłosiła referat „Polska Policja a Policja Niemiecka – wybrane zagadnienia”, a Ewa Prokop przedstawiła problematykę związaną ze strukturą i zadaniami służb policyjnych w Polsce i we Włoszech.

Konferencja zakończyła się wspólnymi obradami podsumowującymi. W dyskusji uczestnicy konferencji podkreślili, że prawo musi szybko reagować na wszelkie zmiany społeczne, ekonomiczne, polityczne itd. Natomiast tego typu spotkania naukowe pomagają zrozumieć i przeanalizować te przekształcenia. Zaznaczyli, że konferencja dała okazję do zaprezentowania różnorodnych spojrzeń na rzeczywistość policyjną w ramach obchodzonego jubileuszu. Jej charakter stanowił oryginalny wkład w obchody 100-lecia Policji i 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości. Treść poszczególnych referatów dotyczyła w głównej mierze

zagadnień ustrojowo-organizacyjnych i funkcjonowania Policji na różnych etapach historii Polski liczonej od odzyskania niepodległości w 1918 r., a także prawnych form działania. Dyskutanci podkreślili też, że wielość i różnorodność tematyczna ukazana podczas wygłaszania referatów jest z jednej strony jubileuszowym akordem poświęconym temu wydarzeniu, a z drugiej – stanowi cenne źródło wiedzy o formacjach policyjnych odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i porządek publiczny w minionym 100-leciu.

Paulina Ura

* Paulina Ura, dr, Uniwersytet Rzeszowski, e-mail: urapaulina@op.pl, <https://orcid.org/0000-0001-6665-5761>.